

Xalet del Director de Cal Pons

Puig-reig

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Bosquet de Cal Pons s/n, Colonia Pons, 08692-Puig-reig
Emplaçament Colònia Pons

Coordenades:

Latitud: 41.96629
Longitud: 1.88501
UTM Est (X): 407610
UTM Nord (Y): 4646635

Classificació

Número de fitxa 08175 - 127
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Popular Contemporani
Segle XX
Any 1910
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. Cad.: 7668602DG0476N0001FB

Fitxes associades:

[Convent de Cal Pons](#)

[Sant Josep de la Colònia Pons](#)

[Xemeneia de Cal Pons](#)

[Fàbrica de l'Ametlla de Merola](#)

[Resclosa i canal de Cal Pons](#)

Autoria de la fitxa Rosa Serra Rotés i Jordi Piñero

Data de registre de la fitxa: dj., 03/03/2011 - 01:00

Descripció

Construït abans del 1900 fou destinat a habitatge del director. Es tracta d'una construcció de maó i coberta de teules àrabs, caracteritzada per la seva sobrietat. És d'implantació quadrada i consta de planta baixa, dos pisos i golfes. Al costat nord té una torreta amb finestres només al últim pis. A diferència de la resta dels edificis principals de la colònia, en el xalet no es repeteixen les decoracions i formes d'estil medievals, fruit del rol social que jugava en el conjunt de la zona de màxima representació simbòlica. A la façana principal hi ha la porta d'accés, a banda i banda té dues finestretes, a les plantes pis i segona tres finestrals de grans dimensions amb arc rebaixat i a la planta golfes s'obre una única i petita finestra al centre.

Història

L'impulsor de Cal Pons -una de les colònies industrials més interessants de Catalunya a nivell urbanístic i arquitectònic- fou Josep Pons i Enrich, nascut a Manresa l'any 1811, descendent d'una família manresana vinculada a la indústria de la seda durant el segle XVIII. Josep Pons esdevingué, a partir de mitjan segle XIX, un important industrial cotoner que fou, també, polític, fundador de la Caixa de Manresa i promotor del ferrocarril de Manresa a Berga. Josep Pons, l'any 1875, comprà els terrenys de Cal Garrigal -que posteriorment amplià amb la compra de més terrenys de masies dels voltants- amb la intenció de construir-hi una colònia industrial. L'any següent obtingué el permís d'aprofitament industrial de l'aigua del riu Llobregat i seguidament féu construir la resclosa, el canal, la sala de turbines i la fàbrica, que s'inaugurà l'any 1880. Al costat de l'espai industrial es començaren a construir, també, els habitatges on haurien de viure els treballadors de Cal Pons.

El conjunt de la colònia en construcció fou envoltat per una muralla d'uns dos metres d'alçada que tenia tres portals i dues portes. Els porters i el "sereno" vigilaven que cap treballador entrés o sortís del perímetre de la colònia més tard de les 8 o les 9 del vespre (depenent de l'època de l'any). Aquesta muralla fou enderrocada durant la Guerra Civil i ja no es reconstruí. Els anys vuitanta del segle XIX, mentre la colònia anava creixent i la fàbrica ja funcionava a ple rendiment, foren molt conflictius. Els obrers de Cal Pons -i de totes les colònies i fàbriques tèxtils catalanes de l'època- havien de suportar unes condicions laborals molt dures: dotze hores diàries, o més, dins d'una fàbrica plena de perills i incomoditats i havent de sentir, constantment, el soroll dels telers i la maquinària. Contra aquesta realitat quotidiana es rebel·laren, en diferents ocasions, els treballadors de Cal Pons. La mobilització més important fou la vaga de l'any 1890, la qual afectà la majoria de les fàbriques i colònies del Llobregat. Com a conseqüència d'aquesta vaga, 150 obrers de Cal Pons foren acomiadats i expulsats de la colònia.

L'any 1893 morí Josep Pons i Enrich i tres anys després el seu hereu, Ignasi Pons. A partir d'aquells moments, i fins l'any 1921, Lluís G. Pons, germà del fundador de la colònia, esdevingué l'home fort de la família i l'amo de Cal Pons. La situació de la colònia -ja construïda i consolidada- i la figura del director de la fàbrica -que era qui controlava el funcionament econòmic de l'empresa i el manteniment de l'ordre i la "pau social" i que disposà de xalet propi a partir de l'any 1900- van permetre, al Sr. Pons, centrar-se en la seva activitat política. Aquests anys en els quals Lluís Pons esdevingué l'amo de Cal Pons és quan es consolidà la relació paternalista envers els treballadors. El paternalisme es basava en un pacte, no escrit, pel qual l'amo oferia feina, pis, menjar, serveis, estabilitat i seguretat als seus obrers a canvi que aquests es limitessin a treballar, obeir i a no trencar la "pau social". Com la majoria de colònies del Berguedà, Cal Pons es mantingué a ple rendiment i plena de vida fins als anys seixanta. A partir de llavors les coses començaren a evolucionar ràpidament. La fàbrica seguí funcionant fins l'any 1992, però a partir dels anys setanta, i especialment durant els vuitanta, els indicis de la crisi del sector tèxtil es feren sentir i el model de colònia també entrà en decadència: molta gent abandonà Cal Pons i els serveis anaren tancant. Amb el tancament de la fàbrica, el conjunt de la colònia -llevat de la turbina- fou embargat. Quan es posà a la venda

-mitjançant subhasta pública, a finals dels anys noranta-, l'Ajuntament de Puig-reig adquirí bona part dels espais de la colònia.

Bibliografia

R.SERRA i R.VILADES: la colònia Pons de Puig-reig (1875-1987), Berga, Ambit de Recerques del Berguedà 1987.

R.VILADES i R.SERRA : La colònia Pons (Puig-reig), a L'Erol, Any: 2005 Núm.: 86-87 150 anys de colònies industrials

VV.AA. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1994.

TEIXIDOR, E. I SERRA, R. (2010). Vida de colònia. Les colònies tèxtils a Catalunya, Angle Ed.

